

סדר תעניות אלו פרק שלישי תענית

כו.

עין משפט
גר מצוה

לד א מיי פ"א מהל
תעניות הלכה טו
[ותוס'ע' א"ח סימן תקעה
טק"ף י"א]
א ב מיי פ"ו מהלכות כלי
המקדש הלכה א סמג
ע"ן קצ"ב:
ב ג מיי שם הלכה ב:
ד ה מיי שם הלכה ג:
ו ז מיי שם הלכה ד:
ח ט מיי שם הלכה ה:
י י"א מיי פ"ה מהלכות
תעניות הלכה ז סמג
ע"ן מד"ג טור א"ח
סימן תקמ"ט:

שאני בני מחווא דשכיחי בהו שברות. ולהיזו אומרים הלל
הגדול קודם שאכלו וישמו וצפוקי דזמרה נוהגין לומר
שמרית ודווקא צפוקי דזמרה קודם התפלה אבל צענת תפלה אין
אומרים אותו אלא בנפש שצנעה ובכנס מלאה:

אלא בנפש שצנעה. מתוך שכתוב בו נומן לחם לכל צער (תהלים
קלו) נאה להאמר על הצנע: דאזני גזרה. שם אדם או ממוס:
דשכיחי צהו. יין ושכרות ופשעי ולא יאמרו הלל:

הדרן עלך סדר תעניות אלו

בשלשה פרקים. זמוסף.
מפרש בגמרא א:

נעילה שערים. מפורש בצרכות
ירושלמי צפרק תפלת השחר (אימתי
נעילה יש אומרים נעילה שערי מקדש
וי"א נעילה שערי שמים שנועלים
אותן לעת ערב בגמר תפלה. ונהגין
היו להתפלל תפלת נעילה בכל
תעניתם כדרך שמתפללין ציוה"פ:
אלו הן מעמדות. המתענין מתפללין
בשעריהם שיתקבל צרכון קרבן אחיהם
כדלקמן): לפי שנאמר לו אס בני
ישראל וגו'. שהתמיד צא מן השקלים
של כל ישראל ואי אפשר שיהיו כל
ישראל עומדין על גבי קרבנם ומינו
מעמדות להיות בזמקום: נביאים
הראשונים. שמואל דוד בגמרא (א)
מפרש: על כל משמר. ארבעה
ועשרים משמרות של כהנים היו
ושמואל דוד תיקנום ועל כל משמר
היה מעמד צירושלים שקצועין
ועומדין צעיר ועומדין על קרבן
אחיהם ולבד אלו הרי"ס צירושלים
היו מעמדות בכל עיר שישארל
נחלקו לכ"ד מעמדות כנגד ארבעה
ועשרים משמרות כדנתיב צבדיה"א
של מ"ט מדות והיו דתנן היה
מעמד צירושלים כהנים לויס
וישראלים: כהנים ולויס. של משמר
היו עולים (א) צירושלים כהנים
לעבודה ולויס לשיר. ומכל המעמדות
היו קצועין צירושלים לעמוד על
קרבן אחיהם: והשאר היו מסתנסין
לעריהם. ומתפללין על קרבן
אחיהם שיתקבל צרכון ומתענין
ומזליין ספר תורה ציוס תעניתם:
וקורין צמעשה צראשים. ובגמרא (א)
מפרש טעמא: ציוס הראשון. של
צבוע: קורין צראשים כו'. פרשה
ראשונה ופרשת יהו רקיע לפי שאין
צפרשת צראשית לבדה ט' פסוקים:
כדי קריאת כהן לוי ישראל וכו' כולן:
בששי ותולא הארץ עד ויכולו. לפי
שצפרשת תולא הארץ אין זה אלא

הדרן עלך סדר תעניות אלו

א אלא על נפש שבועה וכרס מלאה איני והא
רב פפא איקלע לבי כנישתא דאבי גובר
וגור תענית וירדו להם גשמים עד הצות
ואמר הלל ואחר כך אכלו ושתו שאני בני
מחווא דשכיחי בהו שברות:

הדרן עלך סדר תעניות אלו

בשלשה (א) פרקים בשנה כהנים נושאין
את כפיהן ארבע פעמים ביום
בשחרית בזמוסף במנחה ובנעילת שערים
בתעניות ובמעמדות וביום הכפורים אלן
הן מעמדות לפי שנאמר י צו את בני ישראל
את קרבני לחמי י וכי היאך (ב) קרבנו של
אדם קרב והוא אינו עומד על גביו התקינו
נביאים הראשונים עשרים וארבעה משמרות

בכ"ד יום שיש בו הל"ה אין בו
מעמד שחרית. פי' דהיינו
מנוכה דשאר יום טוב לא משכחת
לה בלא קרבן מוסף:
קרבן מוסף אין בו נעילה.
פירוש יום שקרבין בו
מוסף אין בו נעילה לפי שטרודין הם
במוסף ואין להם פנאי לומר נעילה:
קרבן עצים אין בו מנחה.
משום דעד המנחה היו
טרודים צקרבן העצים אבל יש בו
נעילה לכל כך לא היו מואחרים
עד שעת נעילה דלאמר בן עזאי
קן היה וכי:
מנחה

מנחה

מוסף רש"י

ש"ר לשמור קודם.
אין גזעו מחליף. אס
נקלף. אף צדיק ח"ו אין
גזעו מחליף. אס מת
שלל יולד בן ממונו ח"ו:
אס יפול לא יקום. לכך
נאמר ארז. כדכתיב (משלי
כ"ד) כי שבע זקני וקס
(רמב"ם ב"ב ט"ז). אף צדיק
ח"ו אין עושה פירות.
שחולק לנשותיו בעליה ואין
לו חלק לעשה. ח"ו שאין
מאכלין אותו פרי מעללו.
לכך נאמר חמר. כדכתיב
נמי קרא לחינאל (ישעיה'
ג) אמוו זקני כי טוב כי
פרי מעלליהם אכלו (ב"ב
ט"ט). מנבדו מן הקרקע
טפח. דמלך ולמה ולמה?
ללא הניח שום גרופית
(ט"ט). בסדן. שכך נקלף
פנס אחרת וכל (ט"ט).
בבתולת השקמה. שלל
נקלסה מעולם (ט"ט). מן
הפקק ולמעלה. והוא
הקטב שלל הקטב פקוק
וקטם (ברכות כ"ח).
לפי שאין גזעו מחליף.
אס יניח ממנו מון לקלקע
הואיל ונקלף כדשאו (ב"ב
ט"ט). ואמר אבינו מלכנו
וגו'. וכשלא שנוע תפלה
אזרי. והופיף עליה מני יום
ציוס וקבעט למי המשוזה
(סדר רש"י ט"ו ע"ג).
הדרן עלך סדר תעניות
אלו

על כל משמר ומשמר היה מעמד בירושלים של כהנים של לויס ושל
ישראלים י הגיע זמן המשמר לעלות כהנים ולויס עולים לירושלים וישראל
שבאותו משמר מתכנסין לעריהן וקוראין במעשה בראשית (ד) ראשי המעמד
היו מתענין ארבעה ימים בשבוע מיום ב' ועד יום חמישי ולא היו מתענין
ערב שבת מפני כבוד השבת ולא באחד בשבת כדי שלא יצאו ממנוחה
ועונג ליגיעה ותענית וימותו) (א) ביום הראשון בראשית ויהי רקיע בשני
יהי רקיע ויקו המים בשלישי ויקו המים ויהי מאורות ברביעי יהי מאורות
וישרצו המים בחמישי ישרצו המים ותוצא הארץ בששי ותוצא הארץ
ויכלו השמים י פרשה גדולה קורין אותה בשנים והקטנה ביחיד בשחרית
במוסף ובמנחה נכנסין וקורין על פיהן כקורין את שמע ערב שבת במנחה
לא היו נכנסין מפני כבוד השבת י כל יום שיש בו הלל אין (ב) מעמד
בשחרית קרבן מוסף אין בנעילה קרבן עצים אין במנחה דברי ר' עקיבא
אמר לו בן עזאי (ג) כך היה רבי יהושע שונה קרבן מוסף אין במנחה קרבן
עצים אין בנעילה חזר רבי עקיבא להיות שונה כבן עזאי (ד) זמן עצי כהנים
והעם תשעה באחד בניסין בני ארח בן יהודה בעשרים בתמוז בני דוד
בן יהודה בחמשה באב בני פרעוש בן יהודה בשבעה בו בני יונדב בן
רכב בעשרה בו בני סנאה בן בנימין בחמשה עשר בו בני (ה) ותוא בן יהודה
ועמיהם כהנים ולויס וכל מי שמטה בשבטו ובני גונבי עלי ובני קוצעי
קציעות בעשרים בו בני פחת מואב בן יהודה בעשרים באלול בני עדין בן
יהודה באחד בטבת שבו בני פרעוש שניה באחד בטבת לא היה בו מעמד
שהיה בו הלל וקרבן מוסף וקרבן עצים י המשה דברים אירעו את אבותינו
בשבעה עשר בתמוז וחמשה בתשעה באב (ו) בשבעה עשר בתמוז
גשתברו

תורה אור השלם
1. צו את בני ישראל
ואמרת אליהם את קרבני
לחמי לאשי ריח ניחודי
תשמרו לקדשם לי
במדבר כ"ב

הגהות הב"ח

(א) התינו כל יום שיש בו
הלל אין בו מעמד בשחרית
כי אין בו נעילה כי אין
בו מנחה כי כ"ל וכן
בסמון: (ב) שם צ"ו כי אין
נני זמור. כי פ"ה חתא:
(ג) רש"י ד"ה כהנים כי
היו עולים לירושלים
כהנים כי על קרבן אחיהם
השאר היו כי נ"ל
וה"ה: (ד) ד"ה כל יום כי
אין בו מעמד בשחרית
אותו וכי אחיהם ביום שיש
בו הלל: (ה) ד"ה קרבן כי
אין בו מעמד בנעילה כי
שאר אחד דאין לך מוסף:
(ו) ד"ה כי היה בו אין בו
מנחה: (ז) ד"ה בני ארח
כי נאלח בניסין וספקו
להם עצים כי בני דוד ארח
כך שמו ומשכט יחודה
היה כ"ל ויתנת שמואל
ממק:

רבינו חננאל

בשלשה פרקים בשנה
הכהנים נושאין את כפיהם
כו.

רבינו גרשום

דשכיחא ביה שברות. ואלו
מצי מכונני לאחר אכילה.
הדרן עלך סדר תעניות
בשלשה פרקים כו.
בתעניות ובמעמדות. ודאי
מעמדות הן בכל יום. אלא
לכך חשיב פרק בפני
עצמו. ודאי כל ישראל הן
אלא של אותו משמר.
ובתעניות יש כל ישראל.

שמונה פסוקים לפיכך אומר ויכולו: פרשה גדולה. שצפרשיות הללו קורין אותה בשנים כגון פרשה ראשונה של צראשית יש זה חמשה
פסוקים היו קורין אותה בשנים כדאמרין בגמרא (א) יהי רקיע באלה. וציוס השני יהי רקיע באלה יקו בשנים שיש זה ה' פסוקים. ציוס
השלישי יקו באלה שאין זה אלא ה' פסוקים ויהי מאורות בשנים שיש זה ו' פסוקים: וקורין אוסה על פיהן. כל אחד בפני עצמו.
ובצי בגמרא (א) מאי קאמר מעיקרא קתני פרשה קטנה כו' דמשמע דצפר תורה קורין והדר תנא על פיהם. פרשה צנעילה ליכא:
כל יום שיש בו הלל אין בו מעמד (ב) שחריה (ג) אחר שחיו צירושלים לא היו מתפללין על קרבן אחיהם שיש זה הלל לפי שאין
להן פנאי לעשות מעמדם שקורין את הלל ומפני ההלל היו דוחין את המעמד: קרבן מוסף. יום שיש בו קרבן מוסף צירושלים
אין (ד) מעמד צנעילה צירושלים. וכל שכן במנחה הסמוכה למוסף לפי שהיו טרודין בזמוסף שיש בו להקריב צנעות יותר מתמיד
שהוא אחד אין לך מוסף בלא שתי צנעות ולא היה להם פנאי ללל שהכהנים של מעמד טרודים בזמוסף וישראל שבהן היו טרודים
לחטוב עצים ולשאוב מים ודוחה אפי' מעמד דנעילה: קרבן עצים. בגמרא מפרש כגון אחד מני' זמנים. ואותו יום שהיה בו קרבן
עצים אפילו לא היה בו מוסף היה נדחה מעמד של מנחה מפני קרבן עצים מפני שקרבן עצים קודם למנחה ודוחה מעמד הסמון
לו [ולא] של נעילה: כך היה רבי יהושע דורש קרבן מוסף אין (ה) מנחה. וטעמא מפרש בגמרא (א): זמן עלי כהנים והעם.
שמתנדבים עצים: טעמה. באלו הטי' זמנים היו הכהנים והעם מתנדבים להביא עצים והיו מקריבים קרבן אותו והוא אפילו היו עצים
הרבה למערכת היו אלו ומקריבין באלו תשעה זמנים: בני ארח בן יהודה. שבעלו בני הגולה הם התנדבו תחילה באלה
בניסין (ו) וספק להם עצים עד כ' בתמוז שהתנדבו בני דוד. ארח שמואל ומשכט יחודה היה: בני דוד. ממשפחת דוד הנלך:
סנאה בן בנימין ותוא בן יהודה בני גונבי עלי ובני קוצעי קציעות משפחה אחת הן ובגמ' (א) מפרש אמאי מיקרו הכי: בני עדין באלה
בצנעה שבו בני פרעוש שניה. ובגמרא (א) מפרש אמאי קבעו להן אלו הזמנים: באלה בצנעה. שהיה ר"ח [ומנוכה] לא היה בו מעמד כו':
גשתברו

עלם ולהביא למערכת, וכשמגיע זמן מצליחין אותן ומליקין אותן על גבי המנחה א"פ שהיו שם שאר עצים הרבה, משא"כ בשאר מתנדבי עצים דאין מציעין אותן בזמן שיש